

Nr 217.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till teckning av ytterligare aktier i aktiebolaget Ceaverken m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 303 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 24 maj 1946, föreslagit riksdagen att

dels till Teckning av ytterligare aktier i aktiebolaget Ceaverken under kapitalbudgeten, fonden för statens aktier, för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor,

dels av det bolaget ur fonden för låneunderstöd beviljade statslånet efter-skänka å lånet upplupen ränta ävensom ett kapitalbelopp av 83 500 kronor,

dels ock till Avskrivning av ett aktiebolaget Ceaverken meddelat statslån under huvudtiteln avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 83 500 kronor.

Aktiebolaget Ceaverken utgjorde ursprungligen ett enskilt företag. Med hänsyn till angelägenheten av att under krigsåren säkerställa tillverkning inom landet av röntgenfilm, röntgenpapper m. m. lämnades emellertid från statens sida stöd åt bolaget i olika former. Bl. a. anvisades genom beslut av 1941 års riksdag (skr. nr 205) till Lån för tillverkning av röntgenfilm m. m. å tilllägsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd ett reservationsanslag av 600 000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1941 utlämnades därefter av anslaget ett belopp av 400 000 kronor såsom lån till bolaget. Beträffande användningen av återstående del av anslaget förklarade Kungl. Maj:t sig framdeles vilja meddela beslut. Emellertid har något beslut angående nämnda återstod sedermera icke fattats, varför dispositionsrätten till anslaget förfallit.

På förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 261:1943) anvisade därefter 1943 års riksdag (skr. nr 343) ett anslag av 100 000 kronor till förvärv av bolagets aktier. Samtidigt medgav riksdagen att bolaget tills vidare från och med den 15 maj 1942 befriades från skyldigheten att gälda ränta och amortering å nyssnämnda statslån, vars kapitalbelopp då uppgick till 383 500 kronor. Aktierna i bolaget förvärvades sedermera av staten. I enlighet med riksdagens beslut (skr. nr 468:1943) avskrevs i samband därmed i statens räkenskaper värdet av aktierna.

För budgetåren 1943/44—1945/46 lämnades statligt stöd åt aktiebolaget Ceaverken även i form av särskilda anslag till dels upprätthållande av bolagets drift och dels vissa forskningsarbeten. För nästkommande budgetår har emellertid anslag beviljats bolaget endast för sistnämnda ändamål (1946 års statsverksprop. X H. T. p. 47; r. skr. nr 10 p. 40).

I sin petitaskrivelse år 1945 förklarade aktiebolaget Ceaverken, att bolaget icke ansåge sig behöva något driftsanslag för budgetåret 1946/47. Däremot hemställde bolaget i skrivelsen, förutom om anslag för fortsatta forskningsarbeten, bl. a. även om ett anslag för bestridande av kostnaden för viss utredning rörande utvidgning av bolagets anläggningar m. m. Vid anmälan av statsverkspropositionen uttalade departementschefen beträffande sistnämnda anslag bl. a. att de talrika problem som uppdragits i bolagets hemställen vore av så komplicerad natur, att de icke kunde avgöras utan en närmare utredning. I främsta rummet borde förutsättningarna för en fortsatt drift klarläggas. En dylik utredning borde försiggå i tre etapper. I den första etappen borde utredas omfattningen av beredskapsbehovet för militära ändamål samt andra sjukvårdsändamål än militära såväl vad beträffar arten av produkterna som kvantiteterna. Härvid borde hänsyn tagas till möjligheterna för lagring respektive produktion inom landet av råvaror och halvfabrikat. Vidare borde förutsättningarna för avsättning av bolagets produkter i fredstid undersökas. Beroende på resultatet av dessa undersökningar kunde olika alternativ uppställas för fabriken kapacitet, varefter i den andra etappen borde upptagas de för anläggningarna nödvändiga tekniska och ekonomiska utredningarna. Härefter skulle som tredje och sista etapp komma bedömningen av företagens räntabilitet och beräkning av de eventuella kostnader som en beredskap på detta område kunde komma att medföra. I samband därmed och under förutsättning att utredningarna gäve till resultat att bolaget borde fortsätta sin verksamhet, borde en finansiell rekonstruktion av bolaget företagas. Under hänvisning till att första etappen av den av departementschefen skisserade utredningen redan påbörjats inom handelsdepartementet samt att resultatet därav borde inväntas, innan den av bolaget ifrågasatta utredningen verkställdes, förklarade sig departementschefen icke då kunna förorda det av bolaget begärda anslaget för utredningskostnader.

Nyssnämnda inom handelsdepartementet igångsatta utredningsarbete har sedermera slutförts. Arbetet, som skett i samråd med ledningen för aktiebolaget Ceaverken och olika myndigheter, har avsetts att utröna landets freds- och krigsbehov av ljuskänsligt fotografiskt material. Med ledning av denna utredning har försvarets fabriksstyrelse efter samråd med representanter för bolaget företagit preliminära beräkningar av de ungefärliga kostnaderna för utökande av bolagets produktionskapacitet till betryggande försvarsberedskap. Vid dessa beräkningar, som i viss mån kunna anses motsvara andra etappen i det nyss berörda utredningsprogrammet, har hänsyn tagits till olika alternativ beträffande anläggningarna. Fabriksstyrelsen har sålunda beräknat kostnaderna dels för en helt ny anläggning, nedsprängd i berg, och dels för den nuvarande fabriken komplettering med en skuggfabrik, varvid graden av dennas färdigställande varierat.

Ordföranden i styrelsen för aktiebolaget Ceaverken, civilingenjören Rolf Steenhoff, och verkställande direktören i bolaget, Lars Högström, ha därefter verkställt vissa undersökningar, som närmast falla inom ramen för den tredje av förut angivna utredningsetapper. Dessa undersökningar ha avsett räntabiliteten av bolagets rörelse under fredsförhållanden ävensom åtgärder, som kunna anses erforderliga med hänsyn till bolagets nuvarande situation. Resultatet av undersökningarna föreligger i två den 19 och den 27 mars 1946 dagtecknade promemorior. Sammanfattningsvis har däri anförts följande.

Bolagets ledning har under krigsåren sett som sin primära uppgift att tillhandahålla sjukhusen och de militära förvaltningarna visst ljuskänsligt material. Denna uppgift synes numera, sedan importmöjligheter ånyo börjat yppa sig, vara i huvudsak fullgjord. Därest statsmakterna anse, att betryggande försvarsberedskap på ifrågavarande område, som upprepade gånger krävts av berörda militära och civila myndigheter, och varom riksdagen uttalat sin förhoppning vid beviljandet av statslån till bolaget, nu bör komma till stånd, torde det vara av största betydelse, att bolaget fortsättningsvis bedriver sin rörelse. Iständsättandet av en planerad eller delvis uppbyggd försvarsberedskapsanläggning torde nämligen, med den egenartade och ömtåliga fabrikation, det här gäller, endast kunna baseras på en i verksamhet befintlig rörelse med dess kadrer av specialister och tränad personal. Sak samma gäller för den händelse avgörandet av frågan om en försvarsberedskapsanläggning anses böra uppskjutas. Genom bolagets fortsatta verksamhet under mellantiden skulle i detta fall de tekniska möjligheterna bevaras och förstärkas att framdeles genom utbyggnad av bolagets anläggning förskaffa landet åsyftad försvarsberedskap.

Förutsättningen för fortsatt verksamhet under nu inträdda fredsförhållanden synes emellertid vara, att bolaget dels erhåller tekniska möjligheter att väsentligt vidga sitt produktionsprogram, dels beredes vissa lättnader i ekonomiskt avseende.

Utredningsmännen vilja icke underlåta att påtala risken för ekonomiska förluster vid fortsatt drift, därest bolaget icke skulle kunna hävda sig mot utländsk konkurrens. När utredningsmännen likväl räkna med att möjligheter föreligga på basis av företagets under åren samlade erfarenheter att uppbygga en bärkraftig, inhemsk fotokemisk industri, är denna uppfattning grundad på följande förhållanden. Företaget kan numera framställa produkter, som den svenska marknaden är i stort och stigande behov av. Sedan under krigsåren utomordentligt besvärande tekniska problem blivit lösta, är vidare bolagets produkter av konkurrenskraftig kvalitet. Slutligen synes bolaget vid en omsättning, som icke torde ligga utom möjligheternas gräns att uppnå, i stånd att marknadsföra dessa produkter till konkurrenskraftiga priser.

Styrelsen för aktiebolaget Ceaverken har därefter i skrivelser den 29 mars och den 8 april 1946 framlagt förslag om utbyggnad av bolagets nuvarande anläggning och om finansiell rekonstruktion av bolaget.

I skrivelsen den 29 mars 1946 har styrelsen uttalat, att den inom handelsdepartementet verkställda utredningen rörande behovet av ljuskänsligt fotografiskt material utvisade, att kapaciteten hos bolagets fabrik måste högst väsentligt utökas för att beredskapsbehovet skulle fyllas. Vidare framginge av de kostnadsberäkningar, som utförts av försvarets fabriksstyrelse, att betydande investeringar skulle bli ofrånkomliga för att en sådan utökad

kapacitet skulle kunna ernås. Bolagsstyrelsen förutsatte med hänsyn till ovishheten beträffande bolagets avsättningsmöjligheter att i varje fall under en tid framåt avsättning knappast kunde erhållas för bolagets produkter utöver vad kapaciteten vid den nuvarande fabriken medgåve. Med hänsyn härtill torde, om fabriken utökades till full beredskapskapacitet, det för detta ändamål erforderliga kapitaltillskottet knappast, i varje fall under den närmaste tiden, komma att bli räntabelt. Det torde icke ankomma på styrelsen att göra något uttalande i frågan huruvida ur beredskapssynpunkt en utbyggnad av kapaciteten trots detta borde äga rum. Om en utvidgning skulle beslutas, ville styrelsen emellertid framhålla angelägenheten av att beredskapsfabriken förlades till bergrum.

Styrelsen har i fortsättningen framhållit, att sedan styrelsens petitaskrivelse för nästkommande budgetår avlåtits, vissa förhållanden inträffat, vilka i hög grad komme att påverka driftsresultatet. Hittills hade bolagets fabrik så gott som helt och hållet varit inriktad på tillverkning av röntgenfilm och röntgenpapper. Marknadspriset på röntgenfilm hade, trots att under kriget betydande höjningar av råvarupriserna ägt rum, den 1 januari 1946 sänkts med 20 procent. Då brist för närvarande rådde på röntgenrör, och sådana rör bleve föremål för större förslitning vid användning av röntgenpapper än vid användning av röntgenfilm, hade fredsförbrukningen inom landet av röntgenpapper avsevärt minskats. Med hänsyn härtill syntes de närmaste framtidsutsikterna för bolagets verksamhet mera ovissa än vad styrelsen förutsatt i sin petitaskrivelse. Styrelsen vore numera tveksam huruvida rörelsen under innevarande räkenskapsår kunde drivas utan förlust.

I fortsättningen har styrelsen berört de undersökningar, som verkställts av styrelsens ordförande och verkställande direktören i bolaget och för vilkas resultat redogörelse lämnats i förut angivna båda promemorior. Styrelsen har därvid framhållit att den prissänkning på röntgenfilm, som styrelsen omnämnt i det föregående, beaktats i kalkylerna. Vidare har styrelsen påpekat, att medan marknadspriserna varit föremål för ytterst obetydliga förändringar sedan tiden före kriget, råvarupriserna och arbetslönerna under kriget högst väsentligt stegrats.

Styrelsen har i skrivelsen den 29 mars 1946 vidare uttalat, att bolaget till följd av det utökade och delvis för civil marknad omlagda fabrikationsprogrammet vore i trängande behov av utökning av sina lokaler, främst utrymmen för laboratorie- och lagerändamål. Den nuvarande lokalbristen hade medfört stora svårigheter i arbetet. Med hänsyn härtill och då den ifrågasatta omställningen till andra tillverkningar förutsatte nya forskningsarbeten med därmed följande krav på ökade utrymmen ävensom ytterligare behov av lagerlokaler, funne styrelsen det nödvändigt att, om rörelsen över huvud skulle kunna bedrivas under någon tid framåt, en viss tillbyggnad komme till stånd. Kostnaderna härför hade beräknats till omkring 175 000 kronor.

Enligt den förut angivna promemorian den 19 mars 1946, upprättad av styrelsens ordförande och bolagets verkställande direktör, fördelar sig nämnda belopp med 130 000 kronor på bygnadsarbeten och 45 000 kronor på komplettering och anskaffning av instrument- och maskinutrustning.

I fråga om bolagets finansiella ställning har styrelsen i skrivelsen den 29 mars 1946 anfört bl. a. följande.

Med nuvarande aktiekapital å 100 000 kronor har bolaget mycket begränsade möjligheter att från år till annat balansera eventuella förluster på rörelsen. Hittills har förlusttäckningen skett genom att för varje år å riksstaten uppförts ett reservationsanslag för ändamålet. Så kan naturligen ske även i fortsättningen men då det såsom framgår av det föregående icke låter sig göra att med någon grad av sannolikhet bedöma driftsresultatet i förväg, måste i så fall anslaget givas förslagsanslags natur, varigenom ett överskridande av anslagsbeloppet möjliggöres. För att eliminera dessa svårigheter kan även tänkas en finansiell rekonstruktion av bolaget. Styrelsen vill framhålla önskvärdheten av att om möjligt någon avskrivning av bolagets skulder äger rum, i första hand då den ränta å statsskulden, från vars gäldande bolaget tills vidare är befriat. Härigenom skulle en välbehövlig sanering av balansräkningen äga rum.

I anslutning härtill har styrelsen uttalat, att styrelsen förutsatte att om bolagets rörelse skulle fortsättas, medel även efter budgetåret 1946/47 under den tid verksamheten varade ställdes till förfogande för forskningsändamål i ungefär samma omfattning som hittills.

I skrivelsen den 8 april 1946 har styrelsen framlagt preciserat förslag till finansiell rekonstruktion av bolaget och för ändamålet hemställt om anslag å sammanlagt 583 500 kronor. Styrelsen har i skrivelsen beträffande bolagets ställning den 31 december 1945 hänvisat till styrelsens vid skrivelsen fogade preliminära förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkning och balansräkning. Beträffande det närmare innehållet i dessa handlingar torde få hänvisas till propositionen (s. 6—8).

I sistnämnda skrivelse den 8 april 1946 har styrelsen därefter anfört följande.

Syftemålet med rekonstruktionen av bolaget är dels att genom ökning av aktiekapitalet möjliggöra för bolaget att delvis inlösa statens reverslån samt tillföra bolaget likvida medel, dels ock att avskrivna resterande del av reverslånet. Förslaget avser följande åtgärder.

Aktiekapitalet ökas genom nyteckning från nuvarande kr. 100 000 till kr. 600 000. Av härför erforderliga kr. 500 000 inbetalas kr. 300 000 å statslånet medan av resterande kr. 200 000 kr. 175 000 skulle användas till viss utbyggnad av den nuvarande fabriken och kr. 25 000 tillföras i likvida medel. Återstoden av reverslånet, kr. 83 500, efterskänkes och avskrivning å kontot Tillverkningsrättigheter företages med motsvarande belopp.

För genomförande av ovan föreslagna finansiella rekonstruktion skulle sammanfattningsvis erfordras följande anslag av statsmedel under budgetåret 1946/47.

För nyteckning av aktier	kronor 500 000
För bortskrivning av resterande skuld till statsverket	» 83 500
	<hr/> Kronor 583 500.

Styrelsen har vidare uttalat, att därest en ränteskuld skulle anses föreligga, densamma borde bortskrivnas i sammanhang med bolagets finansiella rekonstruktion.

Efter att hava lämnat en redogörelse för innehållet i de i ärendet avgivna remissutlåtandena (s. 9—13 i propositionen), har *departementschefen* för egen del anfört följande.

Innan jag närmare redogör för min granskning av styrelsens förslag, vill jag i korthet erinra om aktiebolaget Ceaverkens utveckling. Såsom framgår av det föregående har statens intresse i företaget varit helt och hållet dikterat av beredskapsskäl. Fabriksmässig tillverkning av röntgenfilm, röntgenpapper och annat fotografiskt papper har icke tidigare förekommit i vårt land. Bolaget har därför i stor utsträckning måst experimentera sig fram till godtagbara kvaliteter. Ledningen har arbetat intensivt på att förbättra kvaliteten hos sina produkter. Bolagets verkställande direktör har under hand meddelat, att bolaget i kvalitetshänseende nu nått så långt att den under 1946 tillverkade röntgenfilmen vore jämställd med flera av de ledande utländska fabrikaten. Beträffande röntgenpapperet föreläge enstämmiga uttalanden om att dess kvalitet vore fullt tillfredsställande och väl kunde mäta sig med kvaliteten hos utländska fabrikat. Kvaliteten hos bolagets elektrokardiografpapper ansågs på fackmannahåll vara högre än hos motsvarande utländska fabrikat. Vad anginge övrigt fotografiskt papper för tekniska och vetenskapliga ändamål, såsom dokument-, förstörings-, kontakt-, kopierings- och oscillografpapper, hade även dessa sorter i kvalitetshänseende kunnat väl hävda sig på den svenska marknaden.

Bolagets tillverkning har under de gångna krisåren varit av mycket stor betydelse för landets försörjning med ljuskänsligt material. Åtskilliga av remissmyndigheterna ha understrukit vikten ur beredskapssynpunkt av att i fortsättningen bibehålla en inhemsk fabrikation av de produkter bolaget framställer. För ett bibehållande av fabrikationen som en beredskap talar också den omständigheten, att enligt senaste erfarenheter råvaruproblemet ligger väsentligt gynnsammare till än som tidigare antagits. Av de utredningar, som företagits inom handelsdepartementet, framgår att bolagets nuvarande kapacitet är otillräcklig för att fylla landets totala behov av ljuskänsligt material under en avspärning. Omfattande investeringar skulle därför bli nödvändiga. Emellertid har bolagets styrelse framhållit, att det knappast skulle vara möjligt att under fredstid eller i varje fall under den närmaste tiden förränta det kapital, som skulle erfordras för en anläggning med full beredskapskapacitet. I följd därav anser jag att frågan om en sådan anläggning icke bör tagas upp innan tillfälle lämnats bolaget att pröva sin konkurrensförmåga under fria marknadsförhållanden. Frågan synes för övrigt icke böra lösas isolerat utan i samband med en allsidig prövning av våra industriella och ekonomiska försvarsberedskapsproblem i allmänhet.

Av den nyss lämnade redogörelsen för kvaliteten hos bolagets produkter torde den slutsatsen kunna dragas att bolaget har vissa förutsättningar att under fredsförhållanden hävda sig i konkurrens med utländska företag. Det synes därför vara motiverat att lämna bolaget den prövotid på två år, som styrelsen föreslagit i sin framställning. Därvid måste emellertid de villkoren uppställas att bolagets försäljning i fortsättningen sker efter rent kommersiella principer och att de avtal, som möjligen kunna träffas med större avnämare och varom medicinalstyrelsens materielnämnd talat i sitt yttrande, icke giva bolaget en monopolställning på marknaden. Vidare anser jag det vara lämpligt att bolaget knyter förbindelser med utländska företag, i den mån detta kan anses affärsmässigt betingat och beredskapsintressena därigenom icke bli eftersatta.

Förutsättning för att bolaget skall kunna fortsätta sin verksamhet är att bolagets lokaler utvidgas och dess maskinutrustning kompletteras. Kostnader-

na härför ha beräknats till 175 000 kronor. Investeringen torde vara nödvändig och jag förordar därför densamma. Styrelsen har i anslutning till framställningen om anslag för investeringen jämväl uttalat, att styrelsen föutsatte att medel för bolagets forskningsarbete även i fortsättningen komme att beviljas. Härtill vill jag i detta sammanhang endast anmärka, att det är av stor betydelse att det pågående forskningsarbetet på förevarande område fortsättes åtminstone så länge slutlig ståndpunkt icke tagits till bolagets framtid ur beredskapssynpunkt.

Starka skäl tala för att en finansiell rekonstruktion av bolagets ställning företages i samband med den ifrågasatta utvidgningen av bolagets anläggningar. Såsom framgår av det tidigare anförda utgör kapitalbeloppet av bolagets statslån 383 500 kronor. Från statskontoret har inhämtats att den oguldna räntan å lånet den 30 juni 1946 beräknas uppgå till 78 990 kronor 35 öre. Enligt styrelsens förslag bör rekonstruktionen genomföras så att aktiekapitalet ökas från 100 000 kronor till 600 000 kronor genom att dels 300 000 kronor av bolagets statslån omvandlas till aktiekapital och dels nytt kapital å 200 000 kronor tillföres bolaget. Av sistnämnda belopp avser styrelsen att använda 175 000 kronor till utvidgningen av anläggningarna och kompletteringen av maskinutrustningen samt återstoden, 25 000 kronor, till förbättring av bolagets likviditetsställning. Vidare föreslår styrelsen att resterande del av statslånets kapitalbelopp eller 83 500 kronor efterskänkes. Det därigenom frigjorda beloppet ämnar styrelsen använda till avskrivningar å posten »Tillverkningsrättigheter» i bolagets räkenskaper. Slutligen hemställer styrelsen att därest en ränteskuld till staten skulle anses föreligga, skulden måtte avskrivas.

I detta sammanhang må erinras om att statens industrikommission i den framställning, som låg till grund för statsmakternas beslut om övertagande av aktierna i bolaget (se prop. nr 261:1943), uttalade att det syntes vara nödvändigt, att om bolagsformen bibehölles för företaget aktiekapitalet ökades exempelvis genom statslånets omvandling eller att i varje fall en sanering av bolagets balansräkning snarast ägde rum. Dåvarande departementschefen förklarade vid anmälan av ärendet i statsrådet, att frågan om avskrivning å låneanslaget lämpligen borde upptagas först i samband med en slullig reglering av statens investeringar med anledning av de då rådande krisförhållandena.

Bolagets nuvarande aktiekapital torde i förhållande till bolagets omsättning och det främmande kapitalet i rörelsen vara alltför litet. Styrelsen har i sin framställning påtalat svårigheterna att till följd av det begränsade aktiekapitalet balansera förluster från ett år till annat. Såsom nyss anförts förordar jag styrelsens förslag om nyinvestering å 175 000 kronor. Jag ansluter mig även till förslaget att bolaget därutöver tillföres nytt kapital å 25 000 kronor till förbättring av bolagets likviditetsställning. Detta nya kapital å sammanlagt 200 000 kronor bör lämpligen ställas till bolagets förfogande genom aktieteckning. Även efter en sådan nyteckning synes emellertid aktiekapitalet bliva alltför litet, särskilt med hänsyn till att viss risk föreligger för förluster å rörelsen under övergången till fredsproduktion. På grund härav anser jag mig böra biträda styrelsens förslag, att 300 000 kronor av statslånets kapitalbelopp omvandlas till aktiekapital. Vidare förordar jag att återstoden av nämnda kapitalbelopp, 83 500 kronor, efterskänkes. Jag föresätter därvid att beloppet användes på sätt styrelsen angivit i sin framställning, nämligen till avskrivningar å posten »Tillverkningsrättigheter».

Vad slutligen angår styrelsens hemställan att ogulden ränta å statslånet skall efterskänkas må anmärkas, att då statsmakterna år 1943 meddelade beslut om räntebefrielse tills vidare, avsikten knappast kan ha varit, att

betalning sedermera skulle utkrävas av bolaget. Orsaken till nämnda beslut torde ha varit, att vid den tidpunkten ställning icke kunde tagas till frågan huruvida en sanering av bolagets finanser lämpligast skulle ske genom omvandling av statslånet till aktiekapital eller genom efterskänkande av lånet. Ränitebefrielsen liksom befrielsen för bolaget från att tills vidare erlagga amorteringar har sålunda varit avsedd som en temporär lösning av denna fråga. Därest nu beslut fattas om att statslånets kapitalbelopp delvis omvandlas till aktiekapital och delvis efterskänkes, torde i samband därmed även bolagets ränteskuld böra avskrivas.

Utskottet.

Såsom i ärendet framhållits ha statens intressen i aktiebolaget Ceaverkens hittillsvarande verksamhet varit helt och hållet dikterade av beredskapskäl. I den nu föreliggande propositionen har till behandling upptagits spörsmålet om bolagets fortsatta verksamhet. Utskottet är ense med departementschefen om att en utbyggnad av bolaget till full beredskapskapacitet icke nu bör ifrågakomma. Enligt utskottets mening bör ställning härtill tagas i samband med liknande beredskapsfrågor i övrigt.

Vid sidan av ett omfattande experiments- och forskningsarbete har bolaget hittills uppnått ett betydande tillverkningsresultat och dess produkter torde enligt uttalanden från fackmannahåll i stort sett kunna mäta sig med motsvarande utländska fabrikat. Det finnes alltså enligt utskottets mening anledning till antagande, att bolaget har vissa förutsättningar att även under fria marknadsförhållanden kunna hävda sig i konkurrens med utländska företag. Det synes utskottet därför värdefullt, att bolaget beredes möjlighet att fortsätta sin verksamhet under någon tid, varvid erfarenheter under fredsförhållanden komma att vinnas till stöd för ett senare bedömande av driften i fortsättningen. Ej minst med hänsyn till företagets värde ur heredskapsynpunkt måste det anses önskvärt, att denna möjlighet beredes bolaget. Utskottet delar departementschefens mening, att såsom villkor härför måste uppställas, att bolagets försäljning i fortsättningen sker efter rent kommersiella principer och att de avtal, som möjligen kunna träffas med större avnämare, icke giva bolaget en monopolställning på marknaden.

Verkställd utredning har givit vid handen, att förutsättningen för att bolaget skall under de ändrade betingelserna kunna fortsätta sin verksamhet är, att bolagets lokaler utvidgas och dess maskinutrustning kompletteras, varjämte en finansiell rekonstruktion av bolagets ställning bör vidtagas. Utskottet har funnit sig böra tillstyrka, att denna rekonstruktion genomföres i enlighet med Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. Utskottet förordar därför, att aktiekapitalet ökas från 100 000 kronor till 600 000 kronor genom att dels 300 000 kronor av bolagets statslån omvandlas till aktiekapital och dels nytt kapital å 200 000 kronor genom aktieteckning tillföres bolaget. Av sistnämnda belopp äro 175 000 kronor avsedda att användas till förenämnda utvidgning av anläggningarna och komplettering av maskinutrustningen samt återstoden till förbättring av bolagets likviditetsställning. Vidare vill utskottet tillstyrka, att resterande del av statslånets kapitalbelopp eller 83 500 kronor ävensom å nämnda lån upplupen ränta efterskänkas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) till *Teckning av ytterligare aktier i aktiebolaget Ceaverken* för budgetåret 1946/47 under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor;

b) av det bolaget ur fonden för låneunderstöd beviljade statslånet efterskänka å lånet upplupen ränta ävensom ett kapitalbelopp av 83 500 kronor;

c) till *Avskrivning av ett aktiebolaget Ceaverken meddelat statslån* för budgetåret 1946/47 under huvudtiteln avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster anvisa ett anslag av 83 500 kronor.

Stockholm den 18 juni 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 215.
